

# Radioaseman tunnistaminen

*Pentti Stenman*

Ulkomaisia radioasemia voi kuulla ja kuunnella, vaikka ei tietäisikään, mikä asema kulloinkin on kyseessä. Tällöin kuunneltaessa on ohjelman sisältö ensisijalla. Silti pelkästään ohjelmaa seuraava kuuntelija haluaa ehkä tietää, miltä asemalta ohjelma tulee. Vielä tärkeämpää aseman tunnistaminen on DX-kuuntelijalle. Mahdollisimman suureen tarkkuuteen ja ehdottomaan rehellisyyteen pyrkiminen on kuuntelijoiden, radioasemien ja DX-yhdistysten välisten suhteiden kulmakiviä.

DX-kuuntelijan tulee aina olla varma, kun hän ilmoittaa kuulleen jonkin radioaseman, ilmoitti hän siitä sitten radioasemalle tai muille harrastajille. Joskus on tapana arvioida DX-kuuntelijan taitoa sillä, kuinka monta harvinaista asemaa hän on kuullut tai kuinka epätavallisilta asemilta hän on saanut QSL:n. Tällöin joku voi helposti uskotella itselleen ja muille kuulleen jotakin, jonka kuulemisesta ei olekaan täysin varma. Aseman väärin tunnistamisesta ei ole kenellekään hyötyä, mutta suoranaista vahinkoa siitä on kuuntelijalle itselleen, muille DX-kuuntelijoille sekä luonnollisesti asemalle, mikäli raportti luulotellusta kuuntelusta on lähetetty.

## Miten

Yksinkertaisin tapa aseman tunnistamiseksi on kuunnella, mitä nimeä asema käyttää itsestään ohjelmissaan. Varsinainen asemakuulutus sanotaan joka tasa- ja puolen tunnin aikoihin sekä usein ohjelmien välissä enemmän tai vähemmän täydellisenä. Tavallissimmin kuulutuksesta käytetään muotoa: ”Tässä on Radioasema Se-ja-se”, minkä jälkeen voidaan ilmoittaa aseman sijaintipaikka, lähetystaajuus ja mahdollisesti myös aallonpituus lähetyksessä käytetyllä kielellä. Lisäksi on tavallista kuuluttaa aseman nimi esim. musiikkiohjelmissa jokaisen soitetun levyn jälkeen.

Asemakuulutusten sisältö vaihtelee paljon asemasta ja hetkestä toiseen, mutta useimmissa tapauksissa itse radioaseman nimi on suhteellisen helppo tuntea. Normaalisti mahdollisuudet kulloinkin kuultavan aseman nimeksi eri keinoilla rajoittamaan melko pieniksi, joten aseman nimen selvillesaaminen tuntemattomalla kielelläkin tapahtuvasta lähetyksestä ei ole liian vaikeaa. Paljon käytetty, mutta petollisuutensa takia vähemmän suositeltava tapa on katsoa asemaluetteloista, mi-

tä asemia toimii kuunneltavalla taajuudella. Hieman suuritöisempiä, mutta huomattavasti luotettavampia menetelmiä esitellään luvussa ”DX-kuuntelijä salapoliisina”.

## Vaikeudet

Joskus asemaa tunnistaessamme kuulutuksen avulla voimme havaita, että nimi ei niin vain selviäkään. Syitä ja parannuskeinoja tällaiseen tilanteeseen on monia:

**Outo kieli.** Aseman nimi ei vieraalla kielellä äänny aivan siten kuin suomalainen sen lausuisi. Vastaavasti kuulun perusteella voi olla vaikeaa selvittää nimen oikeaa kirjoitusasua. Tähän tarjoavat jälleen apuaan asemaluettelot, joista selviää nimen kirjoitustapa. Suhteellisen helppoa on myös ottaa selville tärkeimpien kielten ääntäminen kielioppaiden ja ao. kielisten radiolähetysten avulla.

**Huono kuuluvuus.** Lähetyksestä voi jäädä tavuja, sanoja tai pidempiäkin osia erilaisten häiriöiden peittoon, jolloin luonnollisesti ymmärtäminen vaikeutuu. Vastaanottotekniikkaa parantamalla häiriöiden vaikutusta voi jossakin määrin vähentää. Suurempi merkitys on kuitenkin omalla kuuntelutekniikalla ja kokemuksella. Tässä tapauksessa se merkitsee lähinnä kykyä keskittyä kuulemaan ainoastaan haluttua lähetystä ja jättää häiriöt tajunnan ulkopuolelle. Tällainen vähitellen kehittyvä ”korvien välissä sijaitseva häiriösuodin” voi joillakin kokeneilla DX-kuuntelijoilla olla lähes uskottoman tehokas. Vähemmän kokemaiden kannattaa kuitenkin varoa uskottelemasta itselleen kuulevansa häiriöiden seasta jotakin sellaista, mitä siellä ei ole.

**Normaalista poikkeava asemakuulutus.** Varsinkin silloin, kun asema voi olettaa kuuntelijoiden pääosan ilman muuta tuntevan aseman, kuulutus voi olla hyvinkin yksinkertainen, esimerkiksi vain ”Suomen Yleisradio”. Toisaalta asemakuulutus voi olla niin pitkä ja monimutkainen, että aseman nimi voi huomaamatta lipsahtaa ohhi korvien. Ja jotta tunnistaminen ei olisi liian helppoa, eräät asemat käyttävät ohjelmissaan itsestään jotakin muuta kuin virallista (ja asemaluetteloihin merkittyä) nimeään.

**Takertuminen väärään sanaan.** Espanjassa ja Latinalaisessa Amerikassa hyvin tavallinen radioaseman nimi on ”La Voz de . . .” (. . . :n Ääni). Kuuluttajan ohjelman keskellä ”la voz de . . .” ei kuitenkaan välttämättä merkitse aseman nimeä, voihan hän tarkoittaa sillä esim. esiintyvän laulajan ääntä tms. Asemakuulutuksissa mainitaan usein aseman kotipaikka ja -maa, mutta paikan- ja maannimen kuuleminen ohjelmassa ei suinkaan merkitse, että radioasema sijaitsee mainitussa paikassa. Radioasemien ohjelmien nimet saattavat muistuttaa myös ”oikeita” radioasemien nimiä, joten varomaton ja/tai kokematon DX-kuuntelija voi helposti erehtyä luulemaan kuuntelevansa jotakin täysin uutta radioasemaa kuullessaan tutun ja tavallisen aseman ohjelmakuulutuksen. Vastavanlaisia esimerkkejä on lukemattomia muita, joten syitä varovaisuuteen ja huolellisuuteen asemien tunnistamisessa riittää.

**Lainatut ohjelmat.** Ei ole mitenkään ennenkuulumatonta, että radioasemat lähettävät toisen aseman tuottamaa ohjelmaa, johon sisältyy myös tämän toisen aseman nimi. Koska DX-kuuntelija on kiinnost-

tunut nimenomaan siitä asemasta, min-  
kä antennista saapuvaa lähetystä hän  
kuuntelee, täytyy tällaisessa lainausta-  
pauksessa luonnollisesti odottaa varsi-  
naista asemakuulutusta. Usein asemat  
lähettävät vain joitakin toisen aseman  
ohjelmia, mutta on myös releasemia,  
jotka lähettävät ainoastaan muualla

tuotettua ohjelmaa. Tutuimpia esi-  
merkkejä tällaisesta lienevät VOA:n,  
BBC:n ja Radio Nederlandin release-  
mat eri puolilla maapalloa sekä Radio  
Moskovan relelähettimet Neuvostoliit-  
ton eri osissa. Lainauksen pystyy usein  
tuntemaan ”väärästä” kuuluvuuden ta-  
sosta ja lähetystaajuudesta.

# DX-kuuntelija salapoliisina

*Jyrki K. Talvitie*

Sattuu melko usein, että DX-kuuntelija kuulee kiinnostavan aseman, kuuntelee sitä ehkä pitkänkin ajan, saa jopa tehdyksi raportin, mutta ei saa tunnistetuksi asemaa. Mikäli käytävissä ei ole nauhoitinta ohjelman tallentajana, ei ole yleensä enää keinoja aseman nimen selvittämiseksi jälkikäteen riittävän varmasti. Tai ainakin se edellyttää erittäin tarkkaa raporttia eli toisin sanoen tarkkaa kuuloa ja monasti lähes pikakirjoitustaitoa. Aina esiintyy kuitenkin sellaisia ohjelmakoh-  
tia, joiden selvittämiseksi vaaditaan nauhoituksenkin toistuvaa kuuntelua. Oli miten oli, lienee kiinnostavaa tarkastella vuosien varrella kehittyneitä menettelytapoja tuntemattoman aseman tunnistamiseksi. Vaikka keinot eivät riitäkään aina täydelliseen tunnistamiseen, kiinnostaa monia kuuleman-  
sa, tuntemattomaksi jääneen aseman todennäköinen identiteetti. Epävarmaksi jäänyt tunnistaminen saattaa antaa muillekin virikkeen ko. taajuuden entistä huolellisempaan tarkkailuun.

## Asematyypit

Alkeellisimpia tapoja ovat käytettävän kielen ja ohjelman tyylin tarkkailu. Usein jo vähäinenkin kokemus antaa jonkinlaisen pohjan eri asematyypin ja ylimalkaisen sijainnin toteamiseen.

Asematyypin asteikko ulottuu suuritehoisesta, ulkomaanohjelmia lähettävästä ”miljoona-asemasta” pikkupikku-paikallisasemaan. Ainakin ääriyypit voi erottaa toisistaan suhteellisen vai-  
vattomasti ohjelman sisällön tai sen teknisen toteutuksen perusteella. Aseman sijoittaminen johonkin maahan yksin tämän perusteella on kyllä epävarmaa, mutta voi olla pitkäaikaisen kokemuksen ja laajojen tietojen avulla mahdollista poikkeustapauksissa.

## Lähetyskieli

Idän asemat voidaan monasti jo kielen perusteella sijoittaa oikeisiin mai-  
hinsa, mikäli kysymyksessä on kotimaanlähetysasema. Vaikeutena on ”vain” kielen tunnistaminen. Apua kielten tunnistamiseen voi saada kuuntelemalla VOA:n, BBC:n ym. hyvin kuuluvien asemien eri kielillä tapahtuvia lähetyksiä. Vaikeampaa on erojen havaitseminen esimerkiksi espanjankielisessä Latinalaisessa Amerikassa. Silti esimerkiksi Meksikon, Puerto Ricon, Kolumbian ja La Platan alueen espanjassa on sen verran selviä eroja, että näitä asemia paljon kuunnellut pystyy joltisenkin varmasti tuntemaan näiden alueiden radioasemat. Tietystikään täysin varmasti asemia ei voi tunnistaa pelkästään tämän perusteel-

la, sillä lopultakin on kysymyksessä vain kuuluttajan käyttämän kielen paikallistaminen.

Ehkä vieläkin selvemmän eron voi havaita toisaalta Portugalissa ja sen siirtomaissa ja toisaalta Brasiliassa puhuttavan portugalin välillä.

## Aikamerkit

Ensimmäinen varsinainen täsmällinen menetelmä kuunneltavan tuntemattoman radioaseman sijainnin selvittämiseksi on aikamerkkien tarkkailu. Tällöin on tavoitteena selvittää kuulutetun ajan suhde Greenwichin aikaan ja siis se, mihin aikavyöhykkeeseen asema kuuluu. Jos kuullussa aikamerkissä ei ole erehtymisen mahdollisuutta, voidaan monessa tapauksessa rajoittaa aseman sijainti hyvinkin suppealle alueelle ja siten jo saada vihjeitä aseman nimestä. On kuitenkin aina tarkistettava, onko kyseisellä alueella missään maassa käytössä normaalista poikkeava kesäaika. On muistettava, että kesäaikaa käytetään eteläisellä pallonpuoliskolla meidän talvemme aikana. Maan ajan suhde GMT:hen voi muuttua myös pysyvästi, kuten joitakin vuosia sitten Argentiinassa ja Venezuelassa.

## Tyypilliset ohjelmat

Varmimpia ohjelmanumeroita tunnistamattoman aseman sijaintimaan selvittämiseksi on lähetyksen lopussa usein soitettava kansallislaulu. On siis syytä opetella tuntemaan eri maiden kansallislauluja. Kansallislaulua ei kuitenkaan läheskään aina käytetä ohjelman lopussa. Myös selostetuissa urheilukilpailuissa on ”kansallisia” piiriteitä. Brittiläisen kansainyhteisön maille ovat tyypillisiä krikettiottelut, ja Pohjois-Amerikassa jääkiekko on suosiossa nimenomaan kanadalaisilla asemilla. Pit-

kistä ja säännöllisistä uskonnollisista ohjelmista voi päätellä, että asema saattaa olla luonteeltaan uskonnollinen. Uskonnollisen ohjelman avulla voi tehdä myös päätelmiä aseman sijainnista. Yksitoikkoisesti laulaen esitettyä koraaninluentaa lähettävä asema sijaitsee todennäköisesti islaminuskoi-  
sessa maassa tai maan islaminuskoi-  
sessa osassa, katolista messua lähettävällä on ympärillään katolisia kuuluttajia, jne. Lisäksi on joillekin asemille tunnusomaisia ohjelmien nimiä, joiden avulla voi aseman tunnistaa melkoisen varmasti. Tavallisesti aseman nimi sisältyy näihin jossakin muodossa.

## Hallintoyksiköiden nimet

Sää- yms. tiedoituksissa voi esiintyä maan hallintoyksiköiden nimiä. En tar-  
koita tässä varsinaisia paikannimiä,  
vaan sitä, kutsutaanko jotakin hallinto-  
aluetta esimerkiksi maakunnaksi (esp.  
”provincia”), osavaltioksi (esp. ”esta-  
do”) vai departementiksi (esp. ”depar-  
tamento”). Aluehallinto kun on eri  
maissa järjestetty eri tavoin, voidaan  
tällaisinkin keinoin saada esille yksi-  
tyiskohtia, jotka joko tukevat tai hor-  
juttavat jo muodostunutta kuvaa ase-  
man henkilöllisyydestä.

## Mainokset

Mainostettavien tuotteiden mukana saattaa olla jokin, jonka jo ennestään tuntee jonkin maan ”yksinoikeudeksi”. Tällaisesta tuotteesta on ollut hyvä esimerkki ”Inka Cola”, jota yksinomaan perulaiset asemat mainostavat.

## Rahayksiköt

Mainoksia kuuntelemalla voidaan joskus saada muitakin tietoja kuunneltavan aseman sijaintimaasta. Jos

mainoksessa mainitaan tuotteen hinta, saadaan rahayksikköjen nimistä lisäosviittoja sijaintimaan selvittämiseksi. Esimerkiksi lähes jokaisella Latinalaisen Amerikan maalla on oma yksilöllinen rahayksikkönsä, joten tätä yksityiskohtaa voidaan perustellusti käyttää.

## Säätiedotukset

Jos etsitään sellaisia ohjelman kohtia, joissa saattaisi esiintyä sijaintipaikkakunnan nimi, kannattaa kiinnittää erityistä huomiota aikamerkkeihin ja säätiedotuksiin. Mitä enemmän jossakin maassa on radioasemia, sitä paikallissävyysemmeiksi niiden ohjelmat yleisesti ottaen tulevat. Tällöin puhutaan omasta paikkakunnasta luonnollisesti entistä enemmän. Erityisesti aikamerkkien yhteydessä paikkakunnan nimi esiintyy usein. Mitä paikallissävyysempi asema on, sitä suurempi on luonnollisesti todennäköisyys, että säätiedotuskin koskee vain lähiympäristöä. Säätiedotuksessa esiintyy siten lähiympäristön paikannimiä. Erikoisesti pohjoisamerikkalaisissa keskialtoasemissa olen havainnut säätiedotusten tarkkailun erityisen tulokselliseksi.

## Uutiset

Mikäli aseman uutiset eivät ole minikään suuryhtiön valmistamia, voidaan uutismateriaalista joissakin tapauksissa päätellä aseman sijainti ainakin osapuilleen, koska paikallisuutisten osuus on tällöin yleensä suuri. Utisten tarkkailua helpottaa huomattavasti, jos ennen kutakin uutista ilmoitetaan sen tapahtumapaikan nimi, kuten monasti tapahtuukin.

## Puhelinnumerot ja kadunnimet

Mainoksissa ja muissa kuulutuksissa

kuulee usein paikallisia puhelinnumeroita. Numeroiden pituudesta voi päätellä jotakin aseman sijaintikaupungin koosta, ja joissakin erikoistapauksissa myös puhelinnumeron tyypistä voi tehdä johtopäätöksiä. Ohjelmassa kuullut kadunnimet saattavat nekin olla ennestään tuttuja ja vahvistaa tai heikentää käsitystä aseman sijaintipaikasta. Luonnollisestikaan tämäntapaiset yksityiskohdat eivät ole kovinkaan luotettavia aseman nimeä selvittäessä.

## Iskulauseet

Erityisesti latinalaisamerikkalaiset asemat käyttävät kuulutuksensa yhteydessä iskulauseita (slogania). Näitä esiintyy usein DX-lehdissä lokipalstoilla, asemien esittelyartikkeleissa ja viirien sekä QSL-korttien kuvien yhteydessä. Niinpä tavalla tai toisella tuttu ohjelmassa kuulu iskulause voi olla lähes yhtä hyvä osoitus aseman nimestä kuin nimi itse.

## Kuulutetut taajuudet

Asemakuulutuksissa mainittujen taajuuksien lukumäärästä voi päätellä, onko kysymyksessä oleva asema suuri vai pieni. Mikäli kuulutuksesta saa selvitettyiksi useampia taajuuksia, näitä voi verrata WORTH:n tietoihin mahdollisesti kysymykseen tulevien asemien kohdalla. Tuskin täysin samanlaista taajuuksien yhdistelmää on kahdella eri asemalla!

## Posti kulkee

Aseman iskulauseesta voi olla suurta apua, jos ei saa selvitettyksi esim. uuden tai muuten tuntemattoman aseman nimeä. Henkilökohtainen kokemukseni valaisee erinomaisesti tällaista tapausta. Kesällä 1964 kuulin 90 metrillä brasilialaisen aseman, jota ei esiin-

*Latinalaisen Amerikan raha- ja hallintoyksiköt*

<i>Costa Rica</i>	<i>1 colón = 100 centimos</i>	<i>provincia</i>
<i>Dominikaaninen tasavalta</i>	<i>1 peso = 100 centavos</i>	<i>provincia</i>
<i>El Salvador</i>	<i>1 colón = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Guatemala</i>	<i>1 quetzal = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Honduras</i>	<i>1 lempira = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Kuuba</i>	<i>1 peso = 100 centavos</i>	<i>provincia</i>
<i>Meksiko</i>	<i>1 peso = 100 centavos</i>	<i>estado</i>
<i>Nicaragua</i>	<i>1 córdoba = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Panama</i>	<i>1 balboa = 100 centésimos</i>	<i>provincia</i>
<i>Argentiina</i>	<i>1 peso = 100 centavos</i>	<i>provincia</i>
<i>Bolivia</i>	<i>1 peso = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Brasília</i>	<i>1 cruzeiro = 100 centavos</i>	<i>estado</i>
<i>Chile</i>	<i>1 escudo = 100 centésimos</i>	<i>provincia</i>
<i>Ecuador</i>	<i>1 sucre = 100 centavos</i>	<i>provincia</i>
<i>Kolumbia</i>	<i>1 peso = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Paraguay</i>	<i>1 guaraní = 100 (centimos)</i>	<i>departemento</i>
<i>Peru</i>	<i>1 sol = 100 centavos</i>	<i>departemento</i>
<i>Uruguay</i>	<i>1 peso = 100 centésimos</i>	<i>departemento</i>
<i>Venezuela</i>	<i>1 bolívar = 100 centimos</i>	<i>estado</i>

*Hallintoyksiköistä on mainittu tärkein; useissa latinalaisamerikkalaisissa maissa on käytössä myös muita kuin luettelossa mainittuja yksikköjä.*

tynyt missään luetteloissa. Asema antoi lähes tunnin mittaisen kuunteluni aikana useita aikamerkkejä, esim. ”Em Londrina 19 horas e 40”. Tästä selvisi siis sijaintikaupunki, minkä varmisti siis vielä oikea aikaero GMT:hen nähden. Ohjelmassa esiintyi myös aseman iskulause ”A emissor da familia paranaense”. Aseman varsinainen nimi jäi epäselväksi; oma versioni osoittautui myöhemmin 2/3:ltaan oikeaksi. Niinpä lähetin raportin osoitteella ”A emissor da familia paranaense, Londrina, Paraná, Brasil”. Posti huolehti lopusta, ja vastaus Rádio Alvoradalta saapui muutaman viikon kuluttua.

### ”Totuuden hetki”

Kun tällä tavoin järjestelmällisesti käydään läpi tutkittavan aseman ohjelma, voidaan jo tehdä pitkällekin meneviä johtopäätöksiä henkilöllisyydestä, vaikka varsinaista nimeä ei ehkä ole kuultukaan. Järjestelmällinen nauhoituksen tarkastus on lisäksi hyödyllistä

siinäkin mielessä, että jokin ensi kuulemalta korvien ohi liivahtanut kuulutus tai aseman nimen muu maininta saattaa tulla havaituksi. Missään tapauksessa tunnistamista ei pitäisi jättää vain yhden tai kahden yllä mainitun tekijän varaan. Tässä mainituilla epäsuorilla keinoilla voidaan asema tunnistaa jopa varmemmin kuin huonosti kuuluneella asemakuulutuksella, jos kyllin monet seikat kokeneen kuuntelijan mielestä viittaavat määrättyyn asemaan. Kuitenkin, mikäli yksikin detalji viittaa johonkin muuhun kuin tähän, asemaa ei voida katsoa varmasti tunnistetuksi. Tällöin raporttiakaan ei pidä lähettää kuten normaalisti tunnistetulle.

### DX-kokemus

Se, että jatkuvasti törmäämme käsitteeseen ”DX-kokemus”, on DX-harrasteelle tyypillistä. Kukaan ei suoraan synny DX-kuuntelijaksi. Jokainen on aikanaan joutunut aloittamaan alkeis-

ta, eikä ole mitään oikotietä DX-kokemuksen hankkimiseen kertaheitolla. DX-kokemuksen hankkimisen konkreettisia tavoitteita voidaan esim. tämäntapaisen kirjan avulla valottaa ja siten nopeuttaa yksilön kehittymistä ns. kokeneeksi DX-kuuntelijaksi, mutta tämäkään kehitys ei ole mahdollinen ilman käytännön kuuntelukokemusta. On helpompaa ja nopeampaa soveltaa valmiita menetelmiä omien kokemustensa systematisointiin, kuin kehittää menetelmät omien kokemusten sekamelskasta.

Yllä esitettyjen detaljien tutkiminen vaatii jonkin verran kielitaitoa, jotta yksityiskohdat todella selvitettäisiin oikein. Törmäämme DX-kokemukseen jälleen, sillä sen lisääntyessä kielitaitokin automaattisesti lisääntyy. Ei ole siis perusteetonta väittää, että koke-

nut DX-kuuntelija pystyy usein tunnistamaan aseman, joka aloittelijalta samoissa oloissa jää selvittämättä.

### Kirjallisuutta

*Africa Handbook*, Penguin Books.

*Asia Handbook*, Penguin Books.

*The Book of the World*, Tom Stacey Ltd, London.

*Broadcasting Stations of the World*, osat I—II, Government Printing Office, Washington DC.

*National Geographic Atlas of the World*, Washington 1970.

*The Penguin Encyclopedia of Places*, Penguin Books, 1971.

*South America Handbook*, Travel and Trade Publications, London.

*The Statesman's Yearbook*, MacMillan and Co. Ltd, London.

*Whitaker's Almanack*, London.

*World Almanac*, Newspaper Enterprise Assoc.

*World Radio TV Handbook*, WRTH Ltd.



# Kielet tunnistamisen apuna

*Pentti Stenman*

Maailmassa puhutaan tuhansia eri kieliä ja murteita. Eräitä maailman-kieliä lukuun ottamatta useimpia käytetään vain yhdessä maassa tai valtion osassa. Niinpä monessa tapauksessa radioaseman tunnistamista helpottaa paljon, jos tuntee lähetyksessä käytettävän kielen, vaikka sitä ei ymmärtäisi-kään. Kotimaanlähetyskiä kuunneltaessa voi pelkästään kielen perusteella sulkea pois useimmat kysymykseen ehkä tulevat asemat. Ulkomaanlähetysasemien kohdalla ei jonkin kielen käyttö sen sijaan ole osoituksena siitä, että asema toimii maassa, jossa puhutaan ko. kieltä. Tutkimalla esim. WRTH:ssa olevia tietoja eri ulkomaanlähetysasemien erikielisistä ohjelmista voi kuitenkin paljon helpottaa aseman todennäköisen nimen selvittämistä. Kaksi asemaa lähettää harvoin samanaikaisesti ulkomaille samalla kielellä (tavallisimpia kieliä lukuunottamatta), joten ulkomaanlähetyskielissäkin voi mahdollisuudet supistaa hyvin vähiin monesti pelkän lähetyskielen avulla. Lähetysaikoja muutetaan suhteellisen harvoin, joten johtopäätöksiä voi pitää varsin luotettavina (joskaan ei kovin tarkkoina).

Seuraavassa kuvataan tärkeimpiä DX-kieliä ja niiden tuntomerkkejä. On selvää, että *pelkästään* näin suppean selostuksen perusteella ei pysty

tunnistamaan eri kieliä. Tästä kirjoituksesta lienee silti apua ryhdyttäessä harjoittelemaan eri kielten erottamista toisistaan. Käyttökelpoisimpia esimerkkejä eri kielillä tapahtuvista lähetyksistä ovat BBC:n ja VOA:n vieras-kieliset ohjelmat. Molemmat yhtiöt kuuluttavat lähetyskielen englanniksi ennen kunkin ohjelman alkua.

## Englanti

Englanti on yleisradiolähetyksissä käytetyistä kielistä tärkein. Se on useimmille DX-kuuntelijoille tuttu, joten itse kieltä ei liene tässä syytä esitellä laajasti. Englannin kieli ei ole sama kaikkialla; voidaan havaita eroja Australiassa, Kanadassa, Yhdysvalloissa, Afrikassa ja Brittein saarilla puhutun kielen välillä. Niinpä ei ole mahdotonta päätellä pienen harjoittelun jälkeen, tuleeko esim. jokin uutislähetys BBC:stä vai jostakin amerikkalaisesta radioyhtiöstä. Radioaseman sijainnin arviointia vaikeuttaa kuitenkin se, että ainakin vakituiset kuuluttajat pyrkivät käyttämään normaalia, kieliopin mukaista puhetapaa. Eri murteiden selvätkään erot eivät siis yleensä näy radioasemien käyttämässä kielessä.

Eräitä suhteellisen selviä viitteitä radioasemien sijaintimaasta voidaan silti huomata. Useimmat varmasti havait-

sevat eron Englannin englannin ja leveän amerikanenglannin välillä. Ero ei rajoitu ainoastaan lausumistavan leveyteen. DX-kuuntelijan on tärkeätä tietää z-äänteen lausuminen: USA:ssa se lausutaan (zii), siis lähes samoin kuin c-äännekin. Muualla, myös Kanadassa, äänne lausutaan normaaliin tapaan (zed).

## Espanja

Vaikka espanja ei hallitsekaan päivittäin suomalaisen kuuntelijan vastaanottimen asteikkoa, se on silti DX-kuuntelijalle erittäin tärkeä kieli. Suurin osa lyhytaalloilla lähetettävistä yleisradioyhtiöistä toimii nimittäin Latinalaisessa Amerikassa espanjan kielellä.

Espanja on puhuttuna varsin selvää, ja kieleen perehtynyt saa siitä selon myös voimakkaiden häiriöiden vaikuttaessa. Vokaalit *a, e, i, o, u* lausutaan selvästi ja suunnilleen samalla tavoin kuin suomen kielessä. Useimpien konsonanttien päättyvien sanojen paino on viimeisellä ja vokaaliin päättyvien viimeistä edellisellä tavulla. Tyypillisiä päätteitä ovat *-a, -o* ja *-ión*.

Kastilian espanjassa, jota käytetään Espanjassa ja sinne suunnatuissa radio-ohjelmissa, käytetään englannin kielistä tuttua *th*-äännettä. Esimerkiksi *cinco* 'viisi' lausutaan Espanjassa (thinko) mutta Latinalaisessa Amerikassa yleensä (sinko). *ñ* äännetään (nj) kaikkialla. Sen sijaan *ll* ääntyy castellanossa sekä suurimmassa osassa Amerikan espanjaa (lj), mutta La Platan alueella (Argentiinassa, Uruguayssa ja Chilessä) suhuäänteenä (ž). Niinpä Espanjassa äännetään *Castilla* (kastilja), mutta Argentiinassa *Las Varillas* (las varižas).

La Platan espanja kuulostaa muutenkin erilaiselta, sille ovat tyypillisiä normaalia heikemmät konsonantit, pi-

demmat vokaalit sekä intonaation vaihtelu. Helposti voi oppia tuntemaan myös muita Latinalaisen Amerikan espanjan murteiden tyyppisyyksiä. Monelle on varmasti tuttu Meksikon pohjoisosien murre TV:n sarjaelokuvien karikatyyreistä.

Myös yksittäisten äänteiden ääntämisessä on eroja — varsin tärkeä asia muistaa yritettäessä tunnistaa radioasema sen kutsukirjainten avulla. *b* ja *v* äänetään Amerikan espanjassa samalla tavoin (be), eikä edes paikallinen asukas kykene erottamaan niitä toisistaan. Niinpä esimerkiksi *YVLB* ja *YVLV* lausuttaisiin samalla tavoin. Vaikka Espanjassa *b* ja *v* ääntyvät sanoissa samalla tavoin, itse kirjaimilla on sentään toisistaan poikkeavat nimet: *be* ja *úve*.

*y*-äänne lausutaan Espanjassa yleensä (i griega), samoin kuin osissa Latinalaista Amerikkaa. Usein käytetään myös muotoa (je). Lausumistapa liepee tässä kiinni lähinnä asemasta, sillä molemmat muodot ovat laajassa käytössä. *W* ei kuulu varsinaisesti espanjan aakkosiin, mutta sitä käytetään radioasemien kutsuissa. Keski-Amerikassa ja Puerto Ricossa tavallisin muoto on (doble ú). Kuubassa ja useissa muissa maissa äänne lausutaan (doble vé) ja Espanjassa kuulee käytettävän muotoa (úve doble).

## Ranska

Ranskan kielen erottaminen muista kielistä ei tuottane vaikeuksia. Eri maiden radioyhtiöiden käyttämässä ranskassa ei ole kovin suuria eroja, eikä kielestä siis ole apua aseman sijainnin määrittelyssä. Afrikassa radiokuultajien ranskan vokaalit ovat yleensä pidempiä ja selvempiä kuin esim. Ranskan. Myös painotus on vaihtelevampi ja puhetyyli hitaampi. Pariisissä murteelle tyypillistä tärisävää uvulaari-

*r*-äännettä ei juuri kuule missään radiokuuluttajien käyttävän.

## Portugali

Portugali on kirjoitettuna samantaista kuin espanja, ovathan ne sukulaiskieliä. Radiokuuntelijan on ehkä vaikea havaita sukulaisuutta, sillä varsinkin vokaalijärjestelmä on täysin erillinen. Portugalissa on paljon suhujanaasaliäänteitä, jotka puuttuvat espanjasta lähes täysin. Heikosti kuuluvana varsinkin Portugalissa puhuttava kieli muistuttaa paljon slaavilaisia kieliä. DX-kuuntelijat ovat kuitenkin enemmän tekemisissä Brasilian portugalinkin kanssa. Se on Atlantin tällä puolen käytettävää kieltä hieman selvempää mm. suhuaäänteiden vähäisemmän käytön vuoksi.

Tyypillisiä eroja espanjan ja portugalinkin välillä: *radio* — *rádio* (radiu), *San Pablo* — *São Paulo* (sau paulu), *recepción* (resepsión) — *recepção* (resepsau), *Juan* (huan) — *João* (žuau).

## Arabia

Arabian yleisvaikutelma on käheä, ja loppuhenkoset ovat yleisiä. Äänteet muodostetaan pääasiassa suun takiosassa, kurkkuaäänteitä kuulee paljon. Arabia kuulostaa varsin voimakkaalta ja raa'altakin puhuttuna. Egyptin ja Sudanin sekä muualla puhutun arabian välillä on muutamia eroja. Niinpä esimerkiksi tasavalta on Egyptissä *gumhūriya* ja Irakissa, Saudi-Arabiassa ym. *jumhuriya* (dzumhuria).

## Persia

Persian kieli (farsi) on melko selvää, ja sanat erottuvat hyvin toisistaan. Paino on usein viimeisellä tavulla, luonteenomaisia ovat pitkät *a*-vo-

kaalit. Esimerkkejä: *Tehran* (tekh-rään), *Iran* (irään). Farsissa on paljon lainoja arabiasta, mutta kielet poikkeavat kuitenkin selvästi toisistaan. *Armenia* muistuttaa persiaa, mutta arabian sijasta kuulee paljon venäjistä saatuja lainoja.

## Turkki

Turkissa ja sen sukulaiskielissä on vokaaliharmonia, esim. jos sanassa on *a*-ääne, siinä ei voi olla enää *e*:tä. Monikko muodostuu päätteellä *-lar* tai *-ler*. Kirjaimet *ö* ja *ü* ovat tavallisia, esim. *Türkiye*. Sanoissa ei erityisesti painoteta mitään tavua. Lainasanat Arabiasta ovat tavallisia, mutta ne on yleensä mukautettu turkin vokaalijärjestelmään: esim. arabian *gumhūriya* esiintyy muodossa *Cumhuriyeti*.

## Keski-Aasian kielet

Turkmeenin, kasakin, kirgiisin, usbekin ym. kielten paino on tavallisesti viimeisellä tavulla, ja kielet kuulostavat karkeammilta kuin turkki. Lainat venäjistä ovat tavallisia, samoin kuin pitkähköt sanat.

## Intian niemimaan kielet

*Hindissä* ja sen läheisissä sukulaisissa *gujaratissa*, *nepalissa* ym. on monia retrofleksisiä konsonantteja, joissa kielen kärki käännetään kitalakea vasten äännettä muodostettaessa, kuten äänteissä *d*, *t*, *b*, *p* ym. On paljon pitkiä, selvävokaalisia sanoja, kuten *Akashvani* (All India Radio). Muutenkin *a* äännettä käytetään paljon. Lainat englannista ovat tavallisia varsinkin maiden ja paikannimissä. Painotus on vaihtelevaa, laulavaa. *Urdu* on saanut vaikutteita persiasta. Se on hindin sukulaiskieli, mutta persian ja myös arabian lainasanoja tavataan paljon. Pai-

no on persian tapaan viimeisellä tavulla.

## Kiina

Kiina on tonaalinen kieli, joten sanat muodostuvat samalla äänensävyllä lausutuista tavuista. Äänenkorkeuden vaihtelut vaikuttavat sanan merkitykseen. Kiinan eri murteet voi erottaa tarkkailemalla äänenkorkeuksia: Kantonin murteen skaala on paljon laajempi kuin yleiskiinan (mandariinikiinan). Maan eteläosien murteet kuulostavat pehmeiltä, pohjoisen kieli melko räikeältä ja karkealta.

## Vietnam

Vietnamin oppii yleensä tuntemaan melko pian. Kielelle ovat luonteenomaisia monet kurkkuäänteet sekä yleiskiinan tapainen mahtipontiselta vaikuttava puhetapa. Vieraista maista käytetään useimmiten niiden ranskan-kielistä nimeä. Myös vietnam on tonaalinen kieli.

## Thai, laos, khmer, burma

Nämä kielet kuulostavat hyvin samantapaisilta. Nekin ovat tonaalisia kieliä, vaikka thaiissa ja khmerissä onkin jonkin verran eurooppalaistyylisiä monitavuisia sanoja. Ainoastaan thaisa on selvä, tärisevä *r*-äänne, muissa se muistuttaa *l*-äännettä. Paikkakuntien nimet sekä lainasanat ovat laosissa ja khmerissä peräisin ranskasta, thain ja burman kielessä taas englannista.

## Japani

Japani on monelle tuttu kieli. Kaikki sanat päättyvät joko vokaaliin tai *n*-äänteeseen: *Yokohama*, *Nippon*. Monissa sanoissa on neljä tavua: *arigato*,

*kochirawa*. Usein substantiivin jälkeen liitetään tavu *no*.

## Korea

Korea muistuttaa hyvin paljon japania. Selvin erottelukeino lienee korean kielen konsonanttien voimakas loppuhenkonen. Koreassa käytetään myös *l*-äännettä, joka puuttuu japanista. Niinpä 'dollari' on koreaksi *doral* ja japaniksi *doraru*.

## Indonesia ja malaiji

Nämäkin kielet ovat keskenään hyvin samanlaisia. Tässä tapauksessa paras erottelukeino on lainasanojen tarkkailu. Malaijissa on paljon lainoja englannista, ja vierasperäiset nimet äännetään yleensä englantilaisittain. Indonesian eurooppalaisperäiset lainat ovat tavallisimmin hollannista, ja niitä on varsin vähän. Esimerkiksi *radio* ääntyy indonesiassa samalla tavoin kuin suomessakin, mutta malaijissa mallina on englantia (*reidiou*). Tyypillistä on *äng*-äänteen runsas käyttö. Indonesian ja malaijin tuntee selvästi sanojen monikon tunnuksena käytetävästä reduplikaatiosta: 'kansa' on indonesiaksi *bangsa*, monikossa *bangsa2*, (lausutaan *bangsa bangsa*). Filippiineillä puhuttava *tagalog* muistuttaa malaijia ja indonesiaa, mutta sen lainat ovat yleensä peräisin espanjan kielestä.

## Pidginenglanti

Tärkein Tyynenmeren kielistä englannin ja ranskan jälkeen on pidginenglanti. Se on muuntunut englannista, ja niinpä useimmat sanat voi tuntea englantilaisperäisiksi. Sanojen käyttö ja lausumistapa ei kuitenkaan juuri muistuta englantia. Hyvä esimerkki on papualaisen Radio Rabaulin kuulutus:

"Yupela wok lang harim Radio Rabaul VL9BR, stesin bilong yumi" (= You fellow walk long hearing Radio Rabaul VL9BR, station belong you-me).

### Suaheli

Suaheli on levinnein Afrikan alkuasukaskielistä. Tyypillisiä ovat konsonanttiyhdistelmät *mb*, *nj*, *bw* jne. *n* ja *m* voivat yksinään muodostaa tavun, kuten paikkanimissä *Mbulu*, *Mbeya*, *Ndoto*. Vokaalit ovat hyvin selviä. Joitakin sanoja on lainattu ara-

biasta, esim. *jamhuri* (arabian *gumhūriya*), *sauti* (*saut*), *habari* (*akhbar*). Valtioiden ym. nimet lausutaan yleensä entisillä Britannian alueilla englanniksi ja Kongossa ranskaksi. Myös *hausa* on saanut vaikutteita arabiasta. Toisin kuin suaheli ja useimmat muut Afrikan kielet, *hausa* on tonaalinen kieli.

Kirjoitusta laadittaessa on käytetty apuna kirjoitusta Richard E. Wood: *Languages in international radio* (kirjassa *How to Listen to the World* 1969/70).